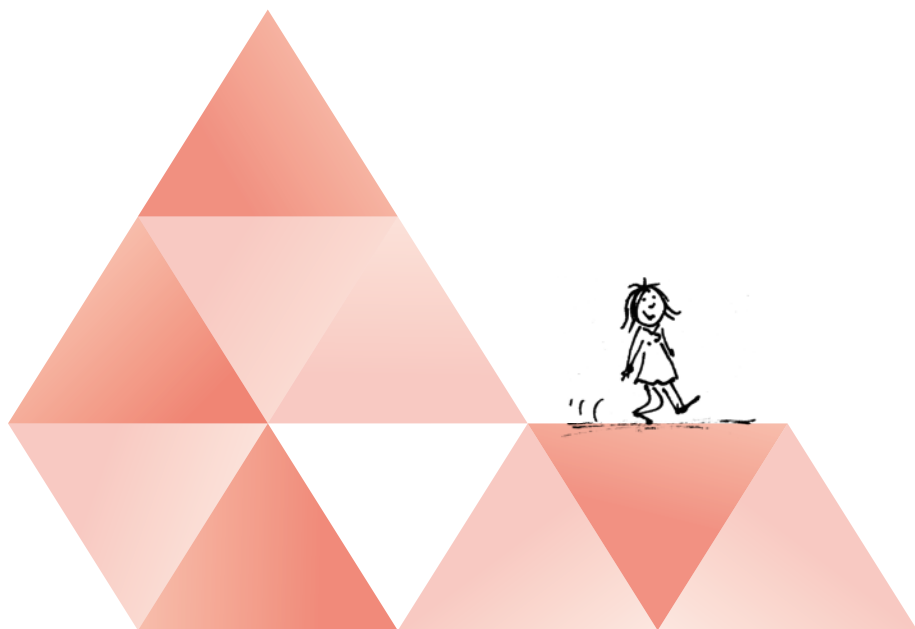

Zaustavimo antifeminizam!

VERBALNI VODIČ ZA
SAMOODBRANU ZA FEMINISTICE
I FEMINISTE

The contents of this publication are the sole responsibility of the WAVE Network and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission or of other funders.

With financial support from the
Rights, Equality and Citizenship
Programme of the European Union

OAK
FOUNDATION

Federal Chancellery
Republic of Austria

Federal Ministry
Republic of Austria
Social Affairs, Health, Care
and Consumer Protection

Stadt
Wien
Frauenservice Wien

Prijevod: Teresa Iglesias-Lopez
Urednice: WAVE Office
www.wave-network.org

ŽENE PROTIV
NASILJA, EVROPA
FEMINISTIČKA MREŽA
ZA PROMOCIJU LJUDSKIH PRAVA
ŽENA I DJECE

Glavna odgovorna urednica:
Irene Zeilinger
© Garance ASBL 2017
www.garance.be - info@garance.be

Garance

U saradnji sa:
l'Université des Femmes
www.universitedesfemmes.be

Université
des femmes

Objavljeno pod međunarodnom 3.0 licencom organizacije
Creative Commons
Autorstvo + Nekomercijalno + Bez prerada.

Grafički dizajn: Strategije proizvodnje: memodesign.at

Zaustavimo antifeminizam!

VERBALNI VODIČ ZA SAMOODBRANU ZA FEMINISTICE I FEMINISTE

Autorica: Irene Zeilinger, Garance ASBL, Belgija
Uz pomoć: Abigail, Aïchatou, Alexandra, Amandine, Anne-Virginie,
Cécile, Constance, Duar, Eva, Karima, Johanna, Lison, Lucie, Marta,
Nastasia, Natalia, Nicola, Valérie i Véronique.

Prijevod: Teresa Iglesias-Lopez; Urednice: Lina Piskernik
i Elizabeth Spouse, WAVE Office.

Sadržaj

Uvod	3
Idenfikacija antifeminizma	4
Briga o sebi	7
Odabir strategije	10
Izbjegavanje	12
Argumentacija	15
Prikaz cijelog niza opcija	16
Semantička odbrana	20
Konfrontacija	22
Šta kasnije?.....	27

Uvod

Kao feministice i feministi, često se nađemo u situacijama u kojima zaista želimo reagovati afirmacijom naših vrijednosti, pogotovo s obzirom na prevladavajuće reakcionarno okruženje. Cilj ovog vodiča je da vam u tome pomogne.

Ponovo se nalazimo u periodu pojačanog otpora protiv feminističkih ideja. Ako ne nađemo prava rješenja za situacije opisane u ovom vodiču, riskiramo da nas učutkaju. Takve situacije utiču i na osobe koje se (još) ne definiraju kao feministice i feministi, jer sprečavaju učešće većeg broja osoba u pokretu za ženska prava.

Ovaj vodič vam ne nudi unaprijed pripremljene odgovore, poput: „Ako druga osoba kaže A, vi recite XY“. Ovdje se više radi o tome da se sa vama podijele određeni **osnovni alati koji će vas potaknuti da pronađete vlastite odgovore**, u skladu s vašim sklonostima. U tu svrhu dijelimo savjete i ideje da biste znali kada djelovati, kako zadržati hladnokrvnost, kako se zaštititi, na osnovu čega donositi strateške odluke i, prije svega, šta reći kad donesete odluku.

Ovaj vodič ne predstavlja kompletan popis svih situacija u kojima se feministice i feministi mogu naći, niti iscrpan repertoar svih mogućih odgovora. Predstavlja polaznu tačku i nadamo se da ćete ga iskoristiti i definirati odgovore koji vama odgovaraju.

Sretno i, što je najvažnije, uživajte!

Identifikacija antifeminizma

Feminizam, između ostalog, predstavlja pokret za veću socijalnu pravdu i jednakost. Feministice i feministi analiziraju rodnu nejednakost, osuđuju postojeći binarni (hetero-) seksizam i brane svoja prava da ispravljaju neprihvatljive nepravde i grade inkluzivnije i ravnopravnije društvo. To, naravno, ne odgovara svima, pogotovo ne osobama koje zbog svog privilegiranog društvenog položaja imaju koristi od aktualnih nepravdi. Nazovimo takve ljude „antifeminističkim osobama“ (AO). Kao i svaki drugi društveni pokret, feminizam se mora suočiti s reakcionarnim pokretom čiji je cilj na bilo koji način očuvati status quo.

Otpor prema društvenim promjenama je česta reakcija. Američki sindikalac Nicolas Klein je već 1918. godine rekao: „Prvo vas ignoriraju. Zatim vas omalovažavaju. Onda vas napadnu i žele vas spaliti. Kasnije vam grade spomenike.“ Klein ne samo da govori o kontinuiranoj represiji društvenih promjena, već je vidi i kao znak da „stvari idu svojim putem“. **Što je reakcija jača, mi sve više prkosimo nepravdanim društvenim strukturama.**

Međutim, to nije baš utješno kad se nađete u antifeminističkim situacijama koje ne samo da ugrožavaju kredibilitet feminizma već i dovode u opasnost feministice i feministe. Od devedesetih godina prošlog vijeka je došlo do umnožavanja analiza antifeminizma i njegove organizovane forme, maskulinizma. Identificirali smo četiri velika problematična područja koja se međusobno prožimaju i uzajamno jačaju:

Obični seksizam i mizoginija: Prezir i obezvređivanje žena, tretiranje žena na drugačiji način od muškaraca i ograničavanje žena stereotipima su oblici ponašanja koji otežavaju život feministica i feminista, uglavnom žena, kao i prilike da ih se sasluša i da im se ukaže poštovanje. Upućivanje na tradicionalne/esencijalističke rodne uloge (tzv. majčinski instinkt ili „urođenu“ žensku miroljubivost, itd.) i individualizacija problema čine nevidljivim nejednakost društvenih struktura. Nanošenje štete feminizmu možda nije namjera, ali je definitivno rezultat.

Antifeminističko učutkivanje i isključivanje: Feminizam je doprinio brojnim društvenim promjenama koje se danas smatraju pozitivnim ili čak važnim i potrebnim. Ti doprinosi se često kriju. To ostavlja utisak da feminizam više nije potreban. Postoje i drugi načini učutkivanja feminizma, na primjer, ismijavanje, plagijati ili nedostatak feminističke solidarnosti nekih žena („*Ako sam ja, kao žena, uspješna, to je samo iz razloga što sam ja uložila potrebne napore/donijela prave odluke, a ne zahvaljujući feministicama i feministima koji su mi otvorili put*“).

Antifeministički prikazi: Takve distorzije i dezinformacije mogu direktno napasti sljedeća tri elementa: uzrok feminizma, probleme koje treba riješiti ili same feministice i feministe. Što se tiče uzroka feminizma, često možemo čuti optužbe da bi feministice htjele preokrenuti mušku dominaciju i preuzeti moć u svoje ruke, ili da feminizam ima smisla negdje drugdje, u drugim vremenima, ali ne ovdje i ne sad. Postoji veliko neznanje o raznolikosti uzroka feminizma, a antifeministi pokušavaju pripisati feminizmu ciljeve rasizma i klasizma. Tu su i antifeministi koji nam govore da ne radimo na

stvarnim problemima, da vodimo pogrešne bitke itd. Negiranje nejednakosti i preslikavanje ugnjetavanja („*da, ali i muškarci [ovdje upišite problem po vlastitom izboru koji se posebno tiče žena]*“) takođe predstavlja problem. Konačno, i same feministice su uvijek bile i još uvijek su karikirane kao agresivne, ružne, frustrirane, lezbejke, ekstremne itd. kako bi nas se podijelilo na „dobre“ i „loše“ žene i spriječila solidarnost. Takvi napadi mogu biti generalnije prirode ili usmjereni protiv pojedinaca.

Antifeminističko nasilje: Sve smo vidjeli, od uvreda do silovanja i masakra. Ova vrsta antifeminizma je najvidljivija i stoga je najlakše primijetiti. Zbog toga je feministička samoodbrana prvenstveno i razvijena, prvo u ranim fazama prije više od 100 godina i ponovo krajem 1960-ih, kao način zaštite aktivistica i aktivista od političkog nasilja i policijske brutalnosti.

I eto, sad imamo bolji uvid u problem, pa hajde da pronademo i neka (početna) rješenja!

Istorija protivljenja muškaraca emancipaciji žena je možda čak i zanimljivija od same priče o emancipaciji. *Virginia Woolf, 1929.*

Ja sam radila u oblasti u kojoj sam uvijek bila jedina žena, a riječ „feminizam“ se uopšte nije mogla čuti. Svaki put kad bih pokušala, skupo bi me koštalo. Međutim, ima načina da im date do znanja da ne prihvaćate određene situacije. To što sam žena ne znači da ja svima kuvam kavu. "I ti imaš noge, kava je tamo." Tu je i izbjegavanje da vi uvijek vodite bilješke sa sastanaka, itd. Morate biti oprezni i sve organizovati na način kako se to ne bi događalo. Međutim, takve stvari ipak imaju svoju cijenu jer moram ulagati puno energije u napore da me ne doživljavaju samo kao ženu, kako bih izbjegla taj rizik. To takođe znači da ne mogu biti ono što stvarno jesam. U suprotnom ću izgledati kao histerična žena koja stvara probleme i riskirati da budem odbačena iz grupe.

Karima

Briga o sebi

Poput svake manjinske i potlačene grupe, žene se kao socijalna skupina svakodnevno suočavaju s brojnim situacijama mikroagresije, diskriminacije i nepravde, pri čemu dolazi i do delegitimizacije njihovog otpora. Takva akumulirana iskustva stvaraju stalni mentalni i emocionalni naboj koji se naziva i „manjinski stres“. Ako se, kao članica ili član potlačene grupe pokušamo otvoreno oduprijeti, čak i kolektivno, stres se samo pojačava.

Biti feministica ili feminista stoga nije lak zadatak i to uzima emocionalni i fizički danak. Pripadamo manjini koja afirmira problem nejednakosti i seksističkog ugnjetavanja i koja ukazuje na značaj tog problema. U stalnom smo razilaženju s dominantnim društvom i s velikim brojem ljudi oko nas. Zadatak da uvijek ispočetka objašnjavamo da „Jeste, postoji nepravda“ je u potpunosti na nama. Sposobnost da se suočimo s takvim istinama i da ih izražavamo može nas duboko uzdrmati, čak i više jer, generalno, imamo malo podrške. S druge strane, antifeminizam dotiče naše identitete, naše emocije, naše fizičko blagostanje. Stoga nije iznenađujuće što veliki broj feminističkih aktivistica i aktivista na kraju začuti, odustane ili se razboli.

Iz tog razloga briga o sebi nije luksuz, već nešto što je neophodno za održavanje trajne predanosti. To takođe predstavlja i svojevrsan oblik otpora. Biti uspješnom osobom u kontekstu u kojem su stvari okrenute protiv nas znači suprotstavljati se opresivnim normama i vrijednostima. Štaviše, dobra briga o sebi jača otpornost, otvara prostor za više kreativnosti i pomaže nam da se suočimo s antifeminizmom.

Često smo šokirani onim što čujemo, ali ako steknemo naviku da kažemo sami sebi; „U ovoj situaciji, ova osoba koristi simetrizaciju a ona osoba te pokušava učiniti nevidljivom“, uspijevamo zauzeti distancu od takvih stvari i ostati smireni. To nam pomaže da bolje razumijemo napad jer, zapravo, osoba ne traži dijalog, već pokušava da vas dovede u nezgodnu situaciju ili izazove određene emocije.

Eva

Okvir ovog vodiča je previše uzak da bi se mogao na sveobuhvatan način pozabaviti brigom aktivistica i aktivista o sebi. Međutim, evo nekoliko pristupa za bolji život i djelovanje feministica i feminista:

Imajte saosjećanja prema sebi: Dovoljno je stresa u tome da vas cijelo društvo stalno osuđuje, kritizira i omalovažava. Nemojte i sami tome doprinostiti! Umjesto da sami sebi budete najgori kritičar, budite si najbolji prijatelj: budite saosjećajni i pažljivi, autentični i ispunjeni ljubavlju, uvijek pazite na sebe. Treba da učimo iz vlastitih grešaka, umjesto da se u nama traži sram i krivica. Niko ne prosperira ako se osjećate krivim ili se žrtvujete na oltaru feminizma.

Starajte se o svom tijelu: Odmor i san, hidratacija, zdrava i uravnotežena prehrana i tjelesna aktivnost u kojoj uživajte su osnovne potrebe svih ljudi. Radi se o elementarnim potrebama ljudskih bića. Najbolje je slušati govor vlastitog tijela kako bismo razumjeli šta mu je i kad potrebno. Na taj način dolazimo i do dragocjenih informacija o našim granicama, o tome kad se one ne poštuju i kad treba reagovati.

Komunicirajte: Svima su nam potrebni drugi ljudi da bismo se mogli razvijati, i kao feministice i feministi. Zato je važno okružiti se ljudima - unutar i izvan pokreta - koji vam daju potreban prostor i podršku da evoluirate u osobu kakva želite biti. Povjerenje, empatija i opredjeljenje da se dopusti da drugi podstaknu promjene u vama trebaju biti obostrani. Slično tome, naše grupe i pokreti trebaju održavati komunikaciju kako bi izgradili saveze i prevladali razjedinjenost koja nas slabi.

Gradite sigurne prostore: Kao članice ili članovi potlačene grupe, konstantno smo izloženi opasnosti da nas osude, omalovaže i napadnu. Potreban nam je prostor gdje možemo izdahnuti i jednostavno postojati u trenutku, gdje ne moramo uvijek biti na oprezu ili odgovarati na zahtjeve koji dolaze spolja. Sigurni prostori mogu postojati na fizičkim mjestima, privatnim ili poluprivatnim (biblioteka, konferencijska sala, blog) ili u odnosima s ljudima. Da bismo imali siguran prostor, moramo pristati na to da želimo da prostor bude siguran, na sigurnosna pravila i na napore koje svi ulažu te da to poštujemo što bolje možemo.

Ima dana kad se zaista ne želim raspravljati, kad kažem da sam na odmoru od feminizma i da tog dana neću braniti svoja mišljenja. Ne moramo uvijek biti feministice i feministi svih 24 sata dnevno. Ponekad kažem sama sebi: „Danas sam umorna i obeshrabrena. To je to, vrijeme je za odmor od feminizma.“ Razlog za to je, očigledno, činjenica da radim u toj oblasti i da se ponekad, kad nisam na poslu, ne osjećam u stanju nastaviti borbu.

Constance

Suzbijajte bespomoćnost osnaživanjem:

Priznati i izraziti osjećanja kad se suočimo s antifeminizmom nam omogućuje da se uhvatimo u koštac sa situacijom. To istovremeno pomaže i u upravljanju emocijama i može usporiti djelovanje antifeminista. Ako naučite kako se odbraniti, verbalno i fizički, i to može poboljšati vaše samopouzdanje. Feminističke grupe za samoodbranu su prostor u kojem možete preokrenuti situacije u kojima ste se ranije osjećali nemoćnima. Uz pomoć razmjena unutar grupe možete razviti nove načine djelovanja i reagovanja.

izjave

Moj tata je, kad je otkrio da sam feministica, rekao neke stvari koje su me povrijedile. Morala sam mu objasniti da za mene feminizam nije samo hobi, trend koji pratim, već nešto što mi je zaista važno. U takvim situacijama, kad odvojimo vrijeme da ljudima koji su nam bliski objasnimo stvari i kažemo im kako se osjećamo, to i njih natjera na razmišljanje. Tata je shvatio da je otišao predaleko i to je potpuno preokrenulo cijelu situaciju. Stoga smatram da je dobro s drugima podijeliti osjećanja, čak i ako se time dovedete u donekle ranjiv položaj.

Johanna

Prijatelj mi je rekao: „Feminizam je moj maraton. To ne znači da moram stalno istrčavati 100 metara s preponama.“ To me podsjeća na društvenu igru gdje znamo da nas na kraju čeka feminizam, ali ponekad jednostavno morate preskočiti nekoliko rundi igre. Vjerujem da moramo biti u stanju sami sebi oprostiti što moramo preskočiti određene stvari, jer svi mi imamo slabosti, bilo da smo naklonjeni nekim ljudima, ili smo zaljubljeni, ili imamo djecu, ili... i ima trenutaka kad se nađemo u nekoj vrsti „zatvora“ i moramo preskočiti dvije runde prije nego što nastavimo dalje.

Valérie

Odabir strategije

Ljudima uključenim u pokrete za društvene promjene, uključujući feministice i feministe, može biti komplicirano razumjeti razliku između kolektivne borbe i individualne predanosti. To što smo feministice i feministi ne znači da moramo biti na dužnosti 24 sata dnevno. Mi u svakom trenutku sami odlučujemo i biramo način na koji želimo predstaviti feminističku stranu vlastitog identiteta.

Na taj izbor utiče veliki broj faktora, počevši od, između ostalog, lične sigurnosti do fizičke, mentalne i emocionalne dobrobiti te političkih ili afektivnih faktora. Vi ste jedina osoba koja zna koji su faktori vama lično važni u tom određenom trenutku. Da se ne biste nepotrebno iscrpljivali, moglo bi biti korisno postaviti sebi pitanje vrijedi li ulagati vlastitu energiju u reakciju na djelovanje antifeminista. Na primjer, ono što možemo odbiti u privatnom ili profesionalnom okruženju (razgovor s ujkom Ivom na Badnje večer) može biti teže izbjeći u militantnom okruženju (razgovor s antifeministom tokom javne rasprave). Čak i u tom slučaju morate odvagnuti prednosti i nedostatke pružanja prilike protivnicima da izraze mišljenja time što ćete se uopšte upustiti u dijalog s njima.

Stoga možemo odlučiti, iz sigurnosnih razloga, razloga brige o sebi ili bilo kojih drugih razloga, da se u tom određenom trenutku nećemo angažovati u borbi protiv antifemizma. Ta se strategija naziva **izbjegavanje** (vidi str. 12) i valjana je i vrijedna kao i svaka druga - sve dok predstavlja izbor a ne standardno rješenje usljed nedostatka alternativa. **Da bi feminizam nastavio rasti i jačati, feministice i feministi moraju opstati i sačuvati energiju i ostale resurse.**

Ako reagujemo na antifeminizam, to je često pokušaj da se promijeni mišljenje neke druge osobe. Tu je korisna strategija **argumentacije** (vidi str. 15). Međutim, svakoga nije lako uvjeriti. Antifeminizam je organiziran na principu kontinuiteta. Na primjer, možemo se naći u situaciji gdje smo suočeni s prijateljem ili saveznikom feminizma, s osobom koja izgovara standardne antifeminističke predrasude ili s tvrdokornim maskulinistom. Naravno, teže je uvjeriti osobu čiji je stav na sasvim suprotnom kraju kontinuuma nego osobu bližu našoj vlastitoj poziciji.

Argumentacija je oblik dijaloga. Osnovni princip dijaloga je da se sve uključene strane imaju priliku izraziti i biti saslušane. Svaki dijalog postaje nemoguć ako jedna od strana ne poštuje te minimalne uslove. Antifeminist ima mnogo mogućnosti da potkopa dijalog: nasiljem, iskorištavanjem postojećih nejednakosti u smislu moći (npr. paternalistički stav), manipulativnim tehnikama ili odbijanjem slušanja odnosno nezainteresovanošću. To onemogućuje argumentaciju.

Srećom, nismo iscrpili popis strategija. U ovom vodiču možete pronaći i **semantičke tehnike samoodbrane** (vidi str. 20). U toj vrsti samoodbrane napadamo značenje riječi. Ta je strategija posebno korisna kad antifeminist

koristi riječi nabijene negativnim značenjem ili očito ne zna o čemu govori. Kad u dijalogu učestvuju i treće strane, ta odbrana može imati i poučan uticaj.

Sljedeća vrsta strategije je **konfrontacija** (vidi str. 22), koja podrazumijeva postavljanje granica. Različiti mehanizmi konfrontacije iz ovog vodiča vam omogućuju da zaustavite bilo kakvu antifeminističku situaciju i da osudite pogrešne argumente, drugim riječima: da prekinete antifeministu. Riječ je o izuzetno korisnoj strategiji (ne samo protiv antifeminizma), jer smekšava naš bijes i uspostavlja eksplicitna pravila i granice između onog što možemo i onog što ne možemo prihvatiti. Moguće je čak dodati i pedagošku notu.

Naravno, postoje i druge strategije, ali su često manje uspješne. Na primjer, **reciprocitet** (strategija poznata i pod nazivom „oko za oko“) je rijetko efikasan, jer smo u interakciji u kontekstu nejednakosti moći. Stoga, reprodukcija obrnutog antifeminističkog napada ne bi imala isti smisao, niti istu težinu – osim ako takav obrnuti napad ne bi bio još gori od originalnog. Izjava Claudine (vidi str. 12) savršeno ilustrira takav slučaj.

Kad govorimo o reakcijama na antifeminizam, mogućnosti su skoro beskrajne. Na znak, kreni!

Budite oprezni s MANIPULATIVNIM METODIMA, na primjer, kad antifeminist:

- koristi argumente ad temperantiam: „*Ne žali se, druge žene su potlačeniye od tebe*“;
- dobaci crvenu haringu, tj. provokativni mamac koji pogrešno usmjerava raspravu na beznačajna ili ekstremna pitanja. Klasičan primjer crvene haringe je „*da, ali i muškarci...*“ što odvlači dijalog s problema koji specifično pogađa žene;
- vama pripiše posebno neugodnu izjavu - koju vi nikad niste dali - jer je lakše to učiniti nego raspravljati o stvarnoj temi;
- pribjegava uvredljivim pojednostavljenjima;
- napadne vas lično, na primjer kritizirajući vas da ste se naljutili, bili agresivni, imali određeno mišljenje samo zato što ste i sami imali loše iskustvo itd.

Imam utisak da su žene koje se u startu čine suprotstavljenim našim stavovima otvorenije i sklonije slušanju i razumijevanju kad razgovaramo uživo. Muškarci mnogo češće imaju odbrambeni stav. Dakle, u grupi, takve žene nisu nužno naši saveznici jer su na strani dominantne pozicije, ali uživo postoje načini za razgovor s njima.

Natalia

Kad sam tek izabrana u gradsko vijeće zajednice u kojoj živim, gradonačelnik mi se podrugljivo obratio muževim prezimenom. Znao je da je moj partner poznati aktivist i da sam ja feministica, jer sam se, između ostalog, zalagala za prava žena i za ravnopravniju ravnotežu polova u politici. Nadmeni konzervativac, paternalist i brbljivac, htio je ukazati da sam ja tu zahvaljujući mom suprugu i da ću ga sljepo pratiti. Oštro sam mu odgovorila obrativši mu se prezimenom njegove supruge. I... nije se više usudio da me ismijava do kraja mog mandata.

Claudine

Izbjegavanje

Svi se mi imamo pravo osjećati tako da ne želimo odgovoriti antifeministi... ili se ne usuditi. Svako od nas mora izabrati svoje bitke u zavisnosti od konteksta, prioriteta i nivoa energije.

Da biste izbjegli da strateško povlačenje ostavi negativan uticaj na vaše samopouzdanje, prvo morate prihvatiti činjenicu da niko nije svemoćan, uključujući feministice i feministe. Mi nismo superheroine i superheroji koji se mogu nositi sa svakom situacijom bez da trepnu i koji će braniti svoje stavove do posljednje kapi krvi. Uopšte nije sramota izabrati izbjegavanje u određenim situacijama, a što više razumijevanja imamo prema sebi, to izbjegavanje će biti korisnije.

Što se tiče svih ostalih strategija, postoje unaprijed pripremljeni mehanizmi koje možete koristiti da si olakšate izbjegavanje. Naravno, možete izbjegavati kontakt s osobom za koju znate da je antifeministički nastrojena ili koja vas voli provocirati napadajući vas kao feministicu ili feministu.

Zašto biste se stalno ponovo izlagali takvim situacijama pored toliko boljih stvari koje možete činiti s vlastitim životom? Možete unaprijed saznati hoće li grozni ujko Ivo prisustvovati porodičnom okupljanju i odlučiti da vi ne prisustvujete ili insistirati na tom da ne sjedite pored njega.

Ako je kontakt neizbježan ili ako odlučite ne prepustiti pozornicu antifeministi bez da nužno tražite sukob, možete izbjeći neugodne debate **promjenom teme**. To se može diskretno učiniti. Ako vas već na početku ujko Ivo iznervira spominjanjem toga kako se još uvijek niste udali i kako nemate djece, prekinite ga tako što ćete mu postaviti pitanje blisko njegovom, ali koje će raspravu ipak usmjeriti u drugom pravcu. Na primjer: „Oh, to me podsjetilo na Ceciliju. Kako su ona i mali Benjo nakon porođaja? Kako se ti osjećaš sad kad imaš unuka?“ Ako vas antifeminist stvarno iznervira, možete i direktnije promijeniti temu: „Očigledno nam je potrebna nova tema za razgovor. Ima li neko prijedlog?“ ili „Upravo se sjetih - jeste li čuli da će opet porasti cijena plina?“ Takva iznenadna promjena teme jasno pokazuje vaše neslaganje. Ako vas neko prozove zbog tog, možete ponovo odgovoriti promjenom teme: „U redu, promijeniću temu. Čitala sam knjigu o unutrašnjem miru i fascinantno je koliko toga možete sami učiniti da biste se osjećali bolje u vlastitoj koži...“

Neke feministice i feministe se brinu da bi se izbjegavanje moglo protumačiti kao znak slabosti. Zato je bolje da **odete dok osjećate da ste jaki!** Možete izraziti neslaganje s antifeminističkom izjavom i bez udubljanja u debatu. Neverbalni signali su korisni kad ostanete bez riječi - ili kad ne želite trošiti previše energije. Duboko uzdahnite, zaklutajte očima ili intenzivno i ozbiljno pogledajte antifeministu, odmahnite glavom. Verbalno izbjegavanje je često samo opis onog što radite u datom trenutku: „Odlazim“, „Neću odgovoriti na pitanje“, „Sad ću promijeniti temu“. To pokazuje da se ne sramite, da nemate šta skrivati ili bojati se i da jednostavno ne želite biti izloženi antifeminizmu. Imate pravo na to.

Često se zapitamo: „Hoću li odlučiti da se upustim ili ne upustim u raspravu?“ Neki dan sam u razgovoru s par poznanika rekla sama sebi da ne želim da raspravljam, da je situacija neuravnotežena. Dvije osobe protiv mene. Nije bilo vrijedno truda. Morala sam se natjerati da ne interveniram. To je bilo jako teško jer su me pokušavali isprovocirati. Međutim, poslije sam se osjećala mnogo bolje. To vam daje do znanja da je ponekad bolje sačuvati diskusiju za trenutke kad budete pozitivno nastrojeni. Naime, kasnije sam razgovarala s jednom od te dvije osobe i to je bio jako dobar razgovor. Ono što je bilo sjajno je to što sam odlučila da neću reagovati i zato nisam viktimizirana, nisam se osjećala uznemireno.

Lison

Postoji jedan trik koji mi je stvarno pomogao tokom praznika. Samo recite: „Ako ste već toliko zainteresirani, postoji 150 godina materijala feminističke literature, pa vas pozivam da pročitate nešto od tog.“ Naime, zaista mi je bilo teško kad sam morala razgovarati i raspravljati sa svima o bilo kojem feminističkom pitanju. Ne znam svu statistiku i brzo bih se počela osjećati kao da sam u zamci. Ja nisam biblioteka.

Karima

Argumentacija

Odlučili ste da vrijedi ući u raspravu s antifeministom upravo ovdje i u ovom trenutku. Dobro, ali razjasnimo prvo ciljeve ove razmijene argumenata. Postoje dvije mogućnosti. 1. Direktno se obraćate partneru u raspravi: u tom slučaju vaš cilj je natjerati antifeministu da promijeni mišljenje. 2. Indirektno razgovarate s trećom stranom, na primjer drugim gostima za stolom ili publikom u javnoj raspravi: u tom slučaju pokušavate uvjeriti javnost u svoj stav ili je barem učiniti imunom na antifeminističke stavove vašeg protivnika.

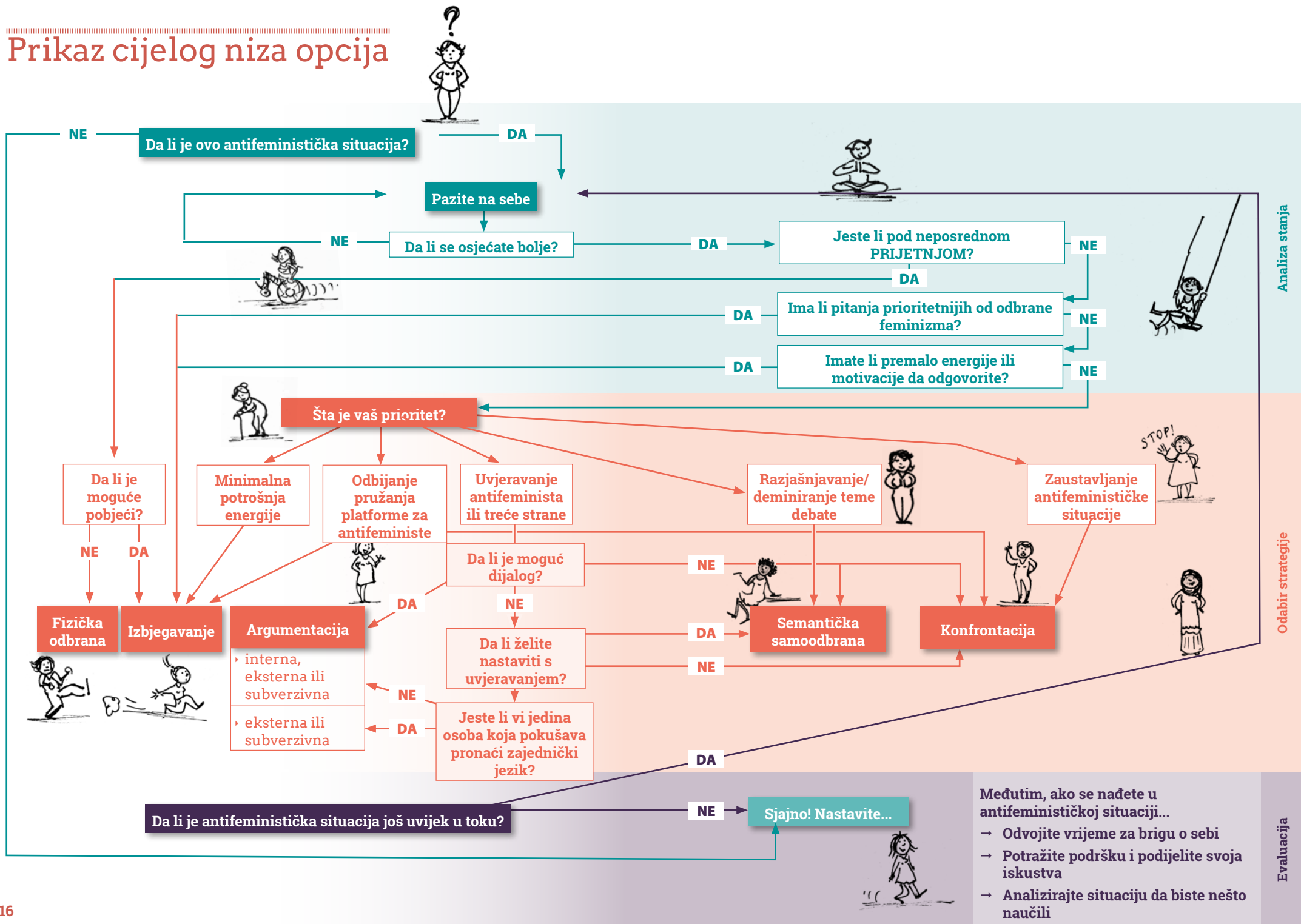

Vjerovatno već dobro znate ovakve beskonačne rasprave koje započinjete puni entuzijazma, najboljim argumentima, podacima, citatima, statistikama itd. da biste obranili svoj stav ali, što duže traju, to se više nervirate, ljutite i na kraju iscrpate, bez da ste stekli ikakvo uporište. Postoji nekoliko razloga za takve situacije. Često nisu ispunjeni uslovi za dijalog. U tom bi slučaju neka druga strategija bolje funkcionirala. Ali u drugim slučajevima, stvar može biti u tom što miješamo različite oblike argumenata.

Da bismo mogli bolje raspravljati, moramo razumjeti razliku između tri oblika argumentacije. Kod **interne argumentacije** prihvatamo ideološke principe druge osobe da bismo ih mogli dekonstruirati iznutra. Ili, možemo krenuti od (optimističke) ideje da dijelimo neke principe, na primjer osnovno pravo na nediskriminaciju, te da antifeminist samo donosi pogrešne zaključke. To je strategija koja vam omogućuje da razotkrijete dvostruke poveznice koje su uobičajene kod seksizma: „Kažete da sam sama kriva što su me maltretirali na ulici jer sam bila ženstveno obučena. Međutim, neki dan ste rekli da se za napredak u profesionalnoj karijeri moram lijepo oblačiti i brinuti o sebi. Zašto moram birati da me ili ostave na miru na ulici ili da budem uspješna u poslu?“. Inače, „Rodna podjela rada ne može biti rezultat prirodne selekcije jer nema nikakve selektivne prednosti u tom što su žene isključivo odgovorne za djecu i domaćinstvo, naprotiv“.

Kod **eksterne argumentacije** kategorički odbijamo ideološke principe antifeministe. Ne nadajte se da ćete tom strategijom uvjeriti antifeministu u ono što govorite ako se nalazi na drugom kraju ideološkog kontinuuma. Borimo se ravnopravno, princip protiv principa. U slučaju antifeministe koji nije previše udaljen od vaše pozicije ili ako želite uvjeriti svoju publiku, to bi moglo dobro funkcionirati. „Ne mogu odobriti ideju da biologija predodređuje da zarađujem manje novca za isti posao od kolega muškaraca.“ Ili: „Čak i ako je rodna podjela posla rezultat evolucije, ne moramo pristati na nju. Evolucija je učinila i da izgubimo guste dlake s tijela, ali to ne znači da hodamo goli“.

Prikaz cijelog niza opcija

Nadalje, **subverzivnom argumentacijom** ne pokušavamo dokazati ili pobiti tezu pomoću logike. Radi se o skromnom stavu gdje se samo informiramo o tom od čega se sastoji ideologija antifeministe. Predlažemo druge načine sagledavanja stvari, pozivamo drugu osobu da kritički razmišlja. Moguće je bukvalnim tumačenjem antifeminizma osuditi opasnost koju predstavlja. Za to se čak nije potrebno ni vidno pozicionirati kao feministica ili feminist. Ovdje nije cilj pobijediti antifeminizam herojskom borbom, već ga učiniti nezanimljivim, zastarjelim i dosadnim, pustiti ga da se samouništi. Nije dovoljno samo da antifeminizam pokaže svoje tolerantno lice jer se pri najmanjoj promjeni snaga antifeminističko oružje može brzo izvući iz ormara. Važno je stalno otkrivati opasnosti i nepravde uzrokovane seksizmom, čak i „dobročudnim seksizmom“, sve dok u potpunosti ne zastari.

Na raspolaganju su nam brojne subverzivne metode:

▮ **Argument klizave nizbrdice** pokazuje gdje bismo završili ako bismo pratili antifeminističko razmišljanje. „*Oh, žene su prirodno lošije u nauci. Pa, to onda znači da bi muškarci trebali biti puno vještiji u kuvanju, programiranju mašine za pranje veša ili poslu medicinskog tehničara.*“

▮ **Argument supstitucije** zamjenjuje jednu vrstu ugnjetavanja drugom kako bi se pogrešna argumentacija antifeminista učinila očiglednom. „*Kažete da osjećate da vas se smatra ugnjetavačom jer smo odlučile da sastanak feministica okupi samo žene. Međutim, nikad vas nisam čula da se žalite kad se LGBT+ osobe ili neprijavljeni radnici okupe bez vas.*“

▮ **Radom na očuvanju memorije** se želi podsjetiti mlađe generacije na strahote iz prošlosti kako bi mogle razumjeti zašto je toliko važno odupirati se antifeminizmu današnjice. „*Belgija je 1975. godine usvojila zakon o jednakosti u braku. Moja majka je već 5 godina bila u braku u kojem se morala pokoravati mužu i nije mogla otvoriti ni račun u banci bez njegovog odobrenja.*“ Ili „*Ako abortus ponovo postane kažnjiv, vratit ćemo se u šezdesete godine kad su očajne žene koje nisu imale dovoljno novca da plate siguran tajni abortus morale riskirati zdravlje i živote da bi mogle abortirati.*“

▮ **Kritička distanca**, poznata i kao metod „vanzemaljca posmatrača“, traži od antifeminističkog diskursa opravdanje i objašnjenje neobjašnjivog. „*Kako biste objasnili gostu vanzemaljcu zašto izbor studija ili zanimanja treba da zavisi od genitalija osobe?*“

ZAMKE KOJE TREBA IZBJEGAVATI:

▮ **Biti jedina osoba koja traži zajednički jezik kako bi argumentacija bila moguća.**

Rješenje: pređite na eksternu argumentaciju ili subverzivnu argumentaciju.

▮ **Nastavljati raspravu kad više nisu ispunjeni minimalni uslovi.**

Rješenje: pređite na konfrontaciju (vidi str. 22).

▮ **Braniti se od optužbi ili kritika. Što se više branite, ljudi će postajati sve sumnjičaviji.**

Rješenje: izričito odbijte odgovoriti na napad i postavite granice (vidi str. 22).

▮ **Insistirati na korištenju argumenata protiv uvjerenja. Ono u šta neko vjeruje bez argumenata se ne može promijeniti argumentima.**

Rješenje: objasnite da se radi o uvjerenjima (npr. rečenica-štit, str. 23) ili upotrebite subverzivnu argumentaciju.

Nešto što me zaista konstantno izluđuje je kad ljudi koriste lične primjere kao argumente za analizu šire društvene stvarnosti. Posebno je iritantno kad se radi o ženi koja uzima primjer vlastitog života kao dokaz da feminizam više nije potreban jer su ženama već pružene sve prilike. Moj standardni odgovor je: „Čestitam, ali se anegdotski primjeri ne bi trebali poistovjećivati s društvenim tendencijama. Gdje su sve te žene koje su uspješne poput vas?“

Stéphanie

Rekla bih da ljudi nisu baš skloni tome da postanu feministice i feministi, a mi nismo nužno ti koji su u stanju to promijeniti kod drugih. Često sebi kažem: „Moram uvjeriti tu osobu“, ali za takvo nešto često treba vremena. Sve što kažemo bismo prvo trebali reći za same sebe. Ako se svadamo, to je zato što nam se svada. U raspravi moramo prvo krenuti od sebe.

Natalia

Semantička odbrana

Antifeministička situacija se može odnositi na riječi koje pogrešno predstavljaju feminizam ili vas provociraju kao feministicu ili feministu. Semantička odbrana je strategija pozicionirana između argumentacije (jer dolazi do izvjesne razmjene informacija) i konfrontacije (jer je cilj zaustaviti situaciju). Kako joj sam naziv govori, radi se o stvaranju zabune oko - ili razjašnjavanju! - smisla riječi.

Prva tehnika semantičke odbrane je **redefiniranje izraza** o kojem se govori. Krenimo od jednostavnog primjera. Neko, s čijim stavom o feminizmu niste upoznati, vas pita da li ste feministica/feminist. Dakle, nemate pojma kako će vaša pozicija biti prihvaćena. Ako je u pitanju intervju, kategorički odgovor bi mogao biti iskrivljen. Zašto onda ne razjasniti o čemu se tačno radi? Na primjer, ovako: „Ako feministicom/feministom smatrate nekog ko želi da svi imaju ista prava, iste mogućnosti, onda da, ja sam feministica/feminist“.

Blizu ovoj tehnici je **potvrđivanje**. Možda se slaganje s antifeministom čini kontra-intuitivnim, ali se radi o nečemu pomalo sličnom upotrebi borilačkih vještina. Ideja je, naime, iskoristiti momentum napadača protiv njih samih. Ako vam antifeminist kaže da nemate smisla za humor jer se odbijate smijati njihovim seksističkim šalama, potvrđivanje će skrenuti temu u neočekivanom pravcu: „Da, tako je, nemam smisla za seksistički humor/Nemam smisla za takav humor“. Princip je jednostavan: uzmete problematični dio antifeminističkog komentara i promijenite ga do potpunog slaganja s rečenicom. Na taj način prepuštate jedan bod antifeministi i sad vas više ne mogu napadati a da ne izgube upravo osvojeni bod.

Još jedno sredstvo korisno za semantičku samoodbranu je **protupitanje**. To je posebno korisno u situacijama u kojim vam antifeminist upućuje toksične riječi (pristrasna značenja, nazive/etiketiranje, kritike). Protupitanjem se jednostavno pretvarate da ne razumijete i tražite definiciju. Pošto toksične riječi mogu imati uticaja samo ako ostanu nedefinirane (i često zapravo nemaju smisla), rasvjetljavanje njihovog značenja može ili otkriti loše namjere antifeministe, usporiti ih ili im otežati da objasne šta su mislili.

Vratimo se na pitanje smatrate li sebe feministicom/feministom: možete odgovoriti i protupitanjem (to ne znači da je za vas feminizam toksična riječ, ali možda jest za antifeministu): „Na šta mislite pod feminizmom?“ Sagovornik će vam možda dati prihvatljivu definiciju feminizma i vi tad možete odgovoriti: „Da, jesam“. Međutim, možda će ponuditi neki od uobičajenih stereotipa i tad vi možete odlučiti šta vam je sljedeća strategija. Ovog puta će se zasnivati na potpunijim informacijama. Još sofisticiranija verzija (jer vam omogućuje da istovremeno prikažete raznolikost feminizma i neznanje sagovornika) je sljedeća: „Na koju vrstu feminizma mislite? Liberalni, radikalni, materijalistički, interseksijski, esencijalistički...?“ Naravno, ne možete odgovoriti na originalno pitanje prije nego što razjasnite ovo...

Protupitanje je posebno korisno u slučajevima kritike. Ako se antifeminist žali da je feminizam otišao predaleko, pitajte ih od kog trenutka počinje to predaleko. Ako misle da ste, otkad ste se počeli definirati kao feministica/feminist, postali previše ekstremni, pitajte ih do kog trenutka vam je dopušteno biti feministica/feminist a da vas ne smatraju ekstremnim. Budite spremni razmontirati antifeminističku kritiku tako što ćete se opremiti odgovarajućim protupitanjima!

NEKI PRIMJERI POTVRĐIVANJA:

■ Antifeminist: „Čim počnemo govoriti o feminizmu, postajete agresivni“.

Vi: *Da, tako je. Sveprisutne seksističke nepravde su dobar razlog za bijes, pogotovo za osobe koje zbog njih najviše pate. Ponosna sam na moju samokontrolu.*

■ Antifeminist: „Feminizam je diskriminacija muškaraca“.

Vi: *„Da, mi feministice i feministi smo svjesni da je to pojam koji dopušta tu konfuziju, ali dok čekamo bolji izraz, moramo koristiti ovaj. Imate li vi neki prijedlog?“*

■ Antifeminist: „Muka mi je više od konstantnog slušanja o nasilju nad ženama, dok niko ne govori o nasilju nad muškarcima.“

Vi: *„Drago mi je što čujem da vam je borba protiv nasilja nad muškarcima toliko važna. Kako tu brigu pretvoriti u konkretnu radnju?“*

Konfrontacija

Čitaoci upoznati s radom organizacije Garance znaju da imamo određenu sklonost prema konfrontaciji. To je strategija koja ima za cilj postaviti jasne granice između onog što nam se sviđa i onog što nam se ne sviđa, onog što možemo prihvatiti i onog što ne možemo. Naravno, te se granice razlikuju kod različitih feministica/feminista, ali kako ih uopšte postaviti? Na raspolaganju imamo nekoliko mehanizama upravo za tu svrhu.

Moguće je da ste upoznati s **tehnikom tri rečenice** opisanom u nastavku. Ipak, evo nekoliko objašnjenja kako je (bolje) koristiti protiv antifeminizma. Možete vježbati kako formulirati tri rečenice koristeći neke od situacija navedenih u ovom vodiču ili situacija u kojima ste se i sami našli. Vidjećete, daju vam odgovor na skoro sve!

1. rečenica opisuje ponašanje antifeministe koje vama smeta	2. rečenica opisuje vaša osjećanja prema ponašanju antifeministe	3. rečenica opisuje alternativu ponašanju antifeministe, ono što želite da se sad desi
Niste saslušali ni jedan od mojih argumenata.	Imam osjećaj da me ne slušate.	Ako ne slušate, radije bih prekinula raspravu.
Kažete da feministice žele preokrenuti mušku dominaciju i dominirati muškarcima.	To me iznenađuje.	Savjetujem vam da pročitate neke feminističke knjige.
Kažete da određivanje roda u nazivu radnih mjesta nije vrijedno moje pažnje.	Imam osjećaj da me patronizirate.	Prihvatite da sam u stanju sama izabrati svoje prioritete u smislu političkog opredjeljenja.
Optužujete me za stvari koje nikad nisam rekla.	To mi stvarno smeta.	Ostanimo na temi...
Prije dvije sedmice ste...	U tom trenutku sam bila previše šokirana da bih reagovala.	Sad znam da ne želim da se to više dešava.

Sistematski, kad govorimo o feminizmu, ljudi to shvataju lično. Ja rado stavljam definiciju feminizma u politički kontekst. Kad mi osoba odgovori riječima: „Da, ali moj dečko iznosi smeće“ ili nešto slično, ja kažem: „u redu, možemo li, molim vas, ne pričati o njemu?“. Ne želim analizirati šta se dešava u njenoj vezi jer osoba uvijek želi da se brani i da brani svog partnera. Ja joj kažem: „Da, to je sjajno, ali možemo li razmišljati malo globalnije?“

Fatima

izjava

Ako se ne želite ograničiti samo na te tri rečenice, na raspolaganju su vam i drugi mehanizmi. Pomoću **rečenice-štit** možete preformulirati ono što antifeminist kaže i na taj način oduzeti moć i njima samima i onom što govore. Meki primjer bi bio: „Pa, stvar se može posmatrati i na taj način.“ To implicira da se na stvar može gledati i drugačije a da je ovo samo jedno od mnogih mogućih tumačenja. Direktnije rečenice-štitovi su „To je jedno od mišljenja“ ili „To je mišljenje, a ne činjenica“. Kao viteškim štitom, zaustavljate argumentirani momentum antifeministe bez ulaska u raspravu.

Još jedna opcija posebno korisna protiv manipulativnih tehnika je **prokazivanje** onog što se dešava u komunikaciji. „Pojednostavljujete i mijenjate moje izjave“. „Ne odgovarate ni na jedan od mojih argumenata“. „Primjećujem da stvarate pretpostavke o mojim namjerama“. Ponekad napad može biti složeniji i, kao posljedica toga, prokazivanje može zvučati ovako:

Antifeminist: „Žene u Saudijskoj Arabiji ili u Iranu se bore za svoja prava, i ja to razumijem. Ali ovdje, u Belgiji, žene zaista nemaju nikakvog razloga da se žale“

Vi: „Upoređujete različite vrste ugnjetavanja da biste negirali moje pravo da se borim protiv onog koje me se direktno tiče. To da bi sve moglo bi biti još gore nije razlog da moram sve tolerirati“.

Isto tako, možete **dovesti u pitanje motivaciju** antifeministe za napad na vas. To je kao da im date ogledalo i oni moraju ili prepoznati da postoje skriveni motivi ili zaustaviti svoje ponašanje.

Antifeminist: „Zašto ste tako agresivni?“

Vi: „Zaista je smiješno da svaki put kad neko ostane bez argumenata prilikom rasprave o feminizmu, čujem upravo tu zamjerku. Možda je to slučaj i s vama?“

To su neki od primjera kako zaustaviti - elegantno i bez previše razmišljanja - antifeminističku situaciju kad god poželite, na način koji vama odgovara.

izjave

U mom poslu se dešava da moram javno govoriti o nasilju nad ženama. Uvijek se nađe barem jedna osoba koja će pokrenuti temu nasilja nad muškarcima. Moj odgovor zavisi od konteksta i dana, ali jedan od odgovora koji se pokazao vrlo korisnim je bio manje-više sljedeće: „Ovo je pitanje koje se sistematski postavlja svaki put kad govorimo o nasilju nad ženama. Da govorim na konferenciji o sprečavanju saobraćajnih nesreća koje se dešavaju pješacima, niko me ne bi kritizirao što ne govorim i o nesrećama koje se dešavaju biciklistima. To pokazuje da se nasilje, za razliku od saobraćajnih nesreća, dešava u sistemu seksističkog ugnjetavanja. Iz tog razloga nas društvo uslovljava da se ne fokusiramo na nasilje nad ženama“.

Irene

Tokom jednog sastanka direktora škola na temu radionica o prevenciji nasilja, predstavila sam svoju organizaciju i objasnila šta je to feministička samoodbrana. Jedan muškarac me žestoko prozvao: „Ja se boričkim vještinama bavim već x godina i siguran sam da ta vaša stvar ne funkcioniše! Dva dana nije dovoljno. Možete li garantirati da ste se u stanju odbraniti ako vas napadnu“?! Smireno sam odgovorila: „Mi zaista nismo apsolutno sigurni da ovo funkcioniše, nikad ne znamo unaprijed kako ćemo reagovati kad se suočimo s agresijom. Ali možete li vi, sa svojih x godina iskustva u boričkim vještinama, garantirati da biste vi mogli reagovati na napad?“ Nije odgovorio i nastavio se ljutiti. Znam da njega nisam uspjela uvjeriti ali sam barem imala zadovoljstvo vidjeti da se drugi ljudi u publici slažu sa mnom.

Pauline

Živim sa osam drugih ljudi i po ko zna koji put sam, tokom sedmičnog sastanka, ukazala da imamo u velikoj mjeri rodno-zasnovanu podjelu zadataka i aktivnosti (radovi na renoviranju za muškarce, uređenje dnevne sobe, čišćenje, dočekivanje gostiju, briga o djeci za žene). Na to je jedan od mojih cimera odgovorio: „Kad govoriš na takav način (što znači: iz feminističke perspektive), počnem da se osjećam krivim i to me paralizira.“ Kao da je problem u tom da ja treba da nađem drugi način da podijelim svoje ideje kako bi se on osjećao ugodno. Odgovorila sam da njegov osjećaj krivice nije moj problem i da ne vidim kako nam to pomaže u pronalaženju rješenja za problem na koji sam ukazala.

Maud

Vodila sam sastanak kino kluba na temu seksističkog nasilja. U jednom trenutku smo počeli raspravljati galantnost. Da bih osvježila debatu, postavila sam sljedeće pitanje: „Da li je galantnost sinonim za prijateljsku nastrojenost?“ U tom trenutku je čovjek (kojeg poznajem) iz publike imao pretjeranu reakciju: „Zaista, Ernestine, nepodnošljiva si, ne daš nam disati. Ne možemo više ništa uraditi a da ti ne dovedeš naše motive u pitanje. Ne želim više imati posla s tobom, bilo privatno ili profesionalno.“ Sve je to ponavljao desetak minuta pred desetinama ljudi. Uspjela sam ga prekinuti. Prisutnima sam objasnila da je njegova intervencija uslijedila nakon pitanja o određenom fenomenu i da ta intervencija predstavlja lični napad. Također, da je takva vrsta napada prilično česta kod reevaluacija duboko ukorijenjenih oblika ponašanja.

Ernestine

Sta kasnije?

Dakle, tu ste, rekapitulacija antifeminističke situacije. Dobro! Bez obzira na to kako ste reagovali ili koliko ste zadovoljni svojom reakcijom, morate priznati da ste proživjeli težak trenutak. Podsjetite se da niste vi krivi što ste se našli u takvoj situaciji i da ste učinili najbolje što ste mogli u teškim okolnostima. Ali, naš posao još nije završen!

Prije svega, ovdje se radi o ograničavanju negativnog uticaja koji antifeminizam može imati na vas (vidi odjeljak Briga o sebi, str. 7). Primijenite u praksi strategije brige o sebi koje vam najbolje odgovaraju i, prije svega, pronađite način da podijelite svoje iskustvo, govoreći o njemu te koristeći različite kreativne pristupe ili aktivizam. Možda biste pisati blog o antifeminizmu? Potražite podršku od ljudi koji čine da se dobro osjećate i tu su da vas saslušaju bez osuđivanja. Budite si najbolji prijatelj tako što ćete imati empatije, zahvalnosti i iskrenosti prema samim sebi!

Neke antifeminističke situacije mogu biti predmet sudskih postupaka, u zavisnosti od zemlje u kojoj živite. Na primjer, u Belgiji zakon protiv seksizma vam dozvoljava da tužite antifeministe koji su vas lično ocrnili, ponizili itd. kao ženu, bilo u javnosti ili na mreži. Direktiva EU-a o zabrani diskriminacije pominje diskriminaciju na osnovi političkih uvjerenja. U slučaju antifeminističke diskriminacije u oblasti zapošljavanja ili pristupa robi i uslugama, možete podnijeti žalbu nadležnom tijelu za borbu protiv diskriminacije u svakoj od zemalja članica EU-a.

Ako želite nastaviti razvijati svoje kapacitete u suočavanju s antifeminizmom, potrebna je analiza vašeg iskustva. Da bi se potaknule promjene i proces učenja, bolje je fokusirati se na ono u čemu ste uspješni, a ne na nedostatke. Umjesto da se osjećate krivim što niste koristili ovaj ili onaj mehanizam, bolje je analizirati šta ste uspjeli postići. Jeste li bili u stanju brzo shvatiti da se nalazite u antifeminističkoj situaciji? Da li ste uspjeli ostati smireni? Da li ste uspjeli izanalizirati ozbiljnost situacije kako biste mogli napraviti strateški izbor? Sve je to neophodno da biste mogli biti u stanju verbalno odgovoriti. Možda vam izbor riječi nije bio idealan, ali već imate kontrolu nad nekim osnovama i odatle možete nastaviti napredovati.

Da biste ubuduće bolje reagovali, iskoristite svaku antifeminističku situaciju kao priliku da još više naučite. Promijenite način reagovanja koristeći sve različite mogućnosti navedene u ovom vodiču. Na primjer, ako sretnete muškarca verbalnog patronizatora koji vam želi objasniti šta je „pravi“ feminizam, razmislite o tome kako biste mogli odgovoriti snažnim nastupom izbjegavanja, argumentacije, semantičke odbrane ili konfrontacije. Zapišite različite odgovore ili, još bolje, odigrajte različite verzije uloga s nekim od prijatelja kako bi vam mozak mogao bolje integrirati sve opcije. Odaberite svoje omiljene reakcije, one koje vam pomažu i čine da se bolje osjećate, koje vas emocionalno rasterećuju i koje smatrate zabavnim. Razlog je to što će vam ih sljedeći put biti lakše mobilizirati, a možete biti sigurni da „sljedeći put“ neće izostati!

Možda ste uspjeli odgovoriti na zadovoljavajući način. U tom slučaju bi moglo biti dobro podijeliti taj uspjeh, ojačati samopouzdanje, ali i dopustiti drugim feministicama i feministima da iskoriste vaše iskustvo. U nekim feminističkim grupama ili organizacijama dijele uspješne reakcije pod nazivima kao što su „Hafidin odgovor“ ili „Melanijin prigovor“.

Iskreno se nadamo da vam je ovaj vodič dao neke ideje i nadahnuo vas da reagujete na antifeminističke situacije koje svi dobro znamo. Naša najveća ambicija će biti ostvarena ako u otporu pronađete novo zadovoljstvo. U svakom slučaju voljeli bismo čuti vaša iskustva, i loša i dobra. Na taj način možemo nastaviti razvijati mehanizme za podršku feministicama i feministima.

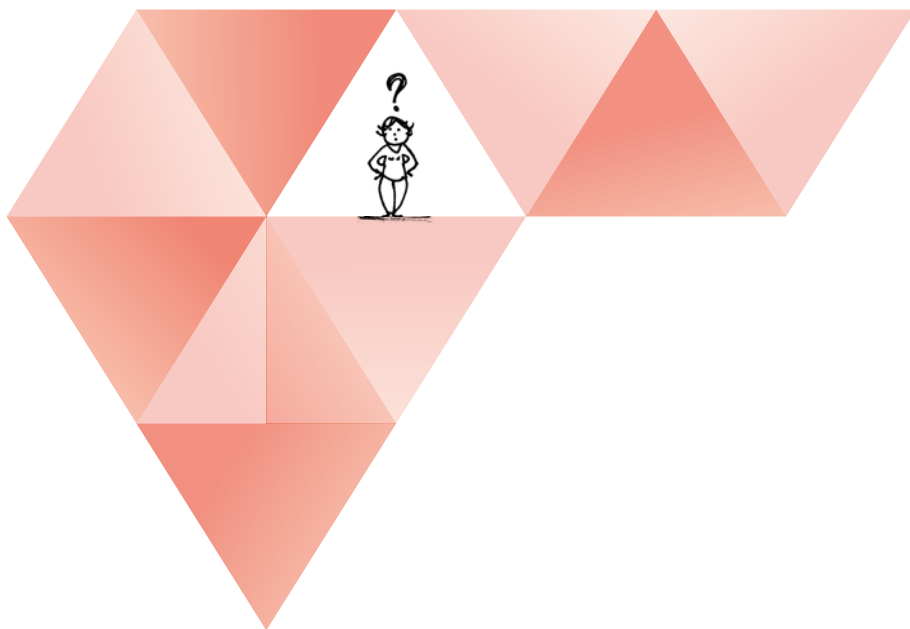
Često koristim društvene mreže i tako pronalazim feminističke grupe. Ima dosta sastanaka na kojima se možete upoznati. Problem je u tom što su takve grupe često privremene, vidimo se jednom, dva ili tri puta, i onda to prestaje jer su svi zauzeti. Ono što ja radim je da idem na različite stvari i događaje... uvijek srećete iste ljude i sprijateljite se. Tako ja koristim društvene medije, kao posrednika za susrete s ljudima uživo.

Constance

Zašto ne kažem uvijek da sam feministica? To je kao začarani krug. Često su mi se dešavala negativna iskustva i osjećaj bespomoćnosti i razoružanosti, što je sve više i više jačalo strah od takvih situacija. Međutim, izlaz iz tog začaranog kruga možemo pronaći u grupama za podršku i predavanjima, gdje učite o antifeminizmu i identifikirate ga. Zapravo, čim izađem iz izolacije ne osjećam se više kao vanzemaljac, kao da sam jedina osoba koja doživljava takve stvari i vidim da ono što ja doživljavam dijele i drugi. Nasmije me kad slušam primjere situacija kroz koje sam prošla, pa si mogu reći: „Postoje desetine, dvadesetine i stotine žena koje su prije mene doživjele iste stvari koje ja doživljavam“. To mi pomaže da se osjećam bolje jer znam šta je moj stav. Malo manje se bojim reći da sam feministica jer se više ne moram nositi s prejakim emocijama.

Karima

ŽENE PROTIV
NASILJA, EVROPA
FEMINISTIČKA MREŽA
ZA PROMOCIJU LJUDSKIH PRAVA
ŽENA I DJECE

www.wave-network.org

Garance

www.garance.be

